

ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของปัญหาทางสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์
โรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา จังหวัดกาญจนบุรี ในยุคหลังการระบาดของ
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

The Prevalence and Associated Factors of Mental Health Problems among
Healthcare Workers at Phaholpolpayuhasena Hospital, Kanchanaburi Province
in the Post-COVID-19 Pandemic Era

ธนพงศ์ แสงส่องสิน พ.บ., วท.ม.^{1*}
Thanapong Saengsongsin, M.D., M.Sc.^{1*}

¹กลุ่มงานอาชีวกรรม โรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา จ.กาญจนบุรี 71000

¹Department of Occupational Medicine, PhaholpayuhasenaHospital, Kanchanaburi 71000

*ผู้ให้การติดต่อ (corresponding author): drthanapongs@gmail.com

Received: 29 July 2024

Revised: 20 August 2024

Accepted: 27 August 2024

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของปัญหาทางสุขภาพจิตของบุคลากรโรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา จังหวัดกาญจนบุรี ในยุคหลังการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

วิธีการวิจัย: เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวางในบุคลากรโรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนาจำนวน 373 คน ระหว่างวันที่ 1 เมษายน - 31 พฤษภาคม 2567 โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามสาขาอาชีพและตามสัดส่วนขนาดของประชากรเครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเอง ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจากงาน ปัจจัยด้านความกังวลต่อโรคโควิด-19 และแบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิต Thai GHQ-28 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัย: ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 373 ชุดคิดเป็นร้อยละ 41.4 พบความชุกของปัญหาทางสุขภาพจิตในกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 12.9 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้ไม่เพียงพอ (aOR=2.39; 95%CI=1.14-5.01) ชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์มากกว่า 56 ชั่วโมง (aOR=0.018; 95%CI=1.25-10.63) และมีหน้าที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโรคโควิด-19 (aOR= 0.005; 95%CI=1.34-5.13)

สรุปผล: ความชุกของปัญหาทางสุขภาพจิตในการศึกษานี้ใกล้เคียงกับการศึกษาในยุคการระบาดโรคโควิด-19 แม้ว่าระดับความกังวลของบุคลากรต่อโรคโควิด-19 จะลดลงจากช่วงที่มีการระบาด

คำสำคัญ: ปัญหาทางสุขภาพจิต, บุคลากรทางการแพทย์, หลังการในยุคหลังการระบาดโรคโควิด-19

จำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตเพิ่มมากขึ้น⁽⁵⁾ ขณะเดียวกันอัตราการฉีดวัคซีนกลับลดลงอย่างต่อเนื่องโดยประชากรที่ได้รับวัคซีนเข็มที่ 1 เท่ากับร้อยละ 82.8 ส่วนประชากรที่ได้รับวัคซีนเข็มที่ 6 มีเพียงร้อยละ 0.1⁽⁶⁾ ซึ่งอาจบ่งชี้ว่าโควิด-19 ยังคงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

จากการศึกษาก่อนหน้านี้ในช่วงการระบาดของโควิด-19 พบว่าปัญหาทางสุขภาพจิตในบุคลากรทางการแพทย์สูงกว่าภาวะปกติโดยการศึกษาของ Dai Y, et al.⁽⁷⁾ ในประเทศจีนพบว่าบุคลากรทางการแพทย์มีปัญหาทางสุขภาพจิตถึงร้อยละ 39.1 เช่นเดียวกับการศึกษาของ Du J, et al.⁽⁸⁾ ในเมืองอู่ฮั่นที่พบภาวะซึมเศร้าและวิตกกังวลของบุคลากรทางการแพทย์ด้านหน้าในอัตราสูงขณะที่การศึกษาของศศิธร โยธะบุรี⁽⁹⁾ ก็พบว่าบุคลากรทางการแพทย์ด้านหน้าในโรงพยาบาลมหาสารคามมีภาวะหมดไฟและความเสี่ยงในการเกิดภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย

ในช่วงหลังการระบาดของโควิด-19 การศึกษาโดย Konradsen H, et al.⁽¹⁰⁾ พบว่าบุคลากรทางการแพทย์สามารถปรับตัวและมีมาตรการป้องกันที่ดีขึ้นส่วนการศึกษาในประเทศจีนโดย Liang Z, et al.⁽¹¹⁾ พบภาวะซึมเศร้าของบุคลากรทางการแพทย์ร้อยละ 34.7 ภาวะวิตกกังวลร้อยละ 59.6 และภาวะทั้งสองอย่างร่วมกันร้อยละ 33.1 อย่างไรก็ตามการศึกษาเกี่ยวกับความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์ในยุคหลังการระบาดของโควิด-19 ยังคงมีจำกัดโดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยและจังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิตในบุคลากรโรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา จังหวัดกาญจนบุรี ภายหลังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (cross-sectional analytical study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา จังหวัดกาญจนบุรี เกณฑ์คัดเข้าคือ 1) เป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลในปีงบประมาณ 2566 2) ระยะเวลาปฏิบัติงานอย่างน้อย 1 ปี เกณฑ์การคัดออกคือ ลาออก ลากลอบบุตร ลาศึกษาต่อ และเสียชีวิต กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยสูตร $N = \frac{Z^2 P(1-P)}{[d^2(N-1) + Z^2 p(1-P)]}$ โดยกำหนด $N=1,554$ คน $Z=1.96$, $P=0.39$ ซึ่งจากการศึกษาของ Dai Y, et al.⁽⁷⁾ พบว่า บุคลากรทางการแพทย์มีปัญหาทางด้านจิตใจ ร้อยละ 39.1, $d=0.05$ เท่ากับ 303 คน คิดเพื่อป้องกันการไม่ตอบคำถามจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ได้ทั้งสิ้นจำนวนประชากรตัวอย่างเท่ากับ 606 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) ตามสาขาอาชีพ และตามสัดส่วนขนาดของประชากร (PPS) และดำเนินการเก็บกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 1 เมษายน - 30 พฤษภาคม 2567 ซึ่งเป็นช่วงการตรวจสุขภาพประจำปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเองผ่าน google form ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ
- 2) ปัจจัยจากงาน จำนวน 5 ข้อ
- 3) ปัจจัยจากการทำงานที่สัมพันธ์กับโรคโควิด-19 ซึ่งดัดแปลงมาจากการศึกษาของ Liang Z, et al.⁽¹¹⁾ โดยวิศิษฐ์ เนติโรจนกุล⁽¹⁵⁾ จำนวน 6 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.92

4) แบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิต Thai GHQ-28 ซึ่งพัฒนาโดยธนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ⁽¹²⁾ จำนวน 28 ข้อ แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ 1) อาการทางกาย 2) อาการวิตกกังวลและนอนไม่หลับ 3) ความบกพร่องทางสังคม 4) อาการซึมเศร้าที่รุนแรง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.91 ค่าความไว (sensitivity) ร้อยละ 78.1 และความจำเพาะ (specificity) ร้อยละ 89.7 มีจุดตัดคะแนน 5/6 ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 6 คะแนน คือผู้ที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลปัจจัยด้านบุคคล ข้อมูลปัจจัยจากงาน ข้อมูลปัจจัยด้านความกังวลต่อโรคโควิด-19 วิเคราะห์ด้วยความถี่และร้อยละ

2. ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสุขภาพจิต ใช้แบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิต Thai GHQ-28 วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติการทดสอบไคสแควร์ (Pearson's chi-square) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงคุณภาพ จากนั้นจะใช้สถิติการถดถอยโลจิสติกอย่างง่าย (simple logistic regression) รายงานความสัมพันธ์ด้วย crude odds ratio (p-value ≤ 0.05) และศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ แบบหลายตัวแปรด้วยสถิติการถดถอยโลจิสติกพหุ (multivariable logistic regression) รายงานความสัมพันธ์ด้วย adjusted odds ratio (p-value ≤ 0.05)

จริยธรรมวิจัย

การศึกษานี้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมของโรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา จังหวัดกาญจนบุรี เลขที่ 2024-01 (วันที่รับรอง 15 มกราคม 2567)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 900 ชุด (เนื่องจากในช่วงแรกมีผู้ตอบรับแบบสอบถามกลับมาน้อยกว่าที่คาดการณ์ จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเดิม) โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 373 ชุด คิดเป็นร้อยละ 41.4 จากข้อมูลปัจจัยด้านบุคคล พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 85.5 โดยช่วงอายุที่พบมากที่สุดคือกลุ่มอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.8 นอกจากนี้ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้ที่มีสถานภาพโสดอยู่ที่ร้อยละ 52.5 ขณะที่ระดับการศึกษา

ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 63.0 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ามีรายได้เพียงพออยู่ที่ร้อยละ 52.3 และส่วนใหญ่มีภาวะครอบครัวในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 60.3 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีโรคประจำตัวทางกาย คิดเป็นร้อยละ 25.5 และมีโรคประจำตัวทางจิตเพียงร้อยละ 4.0 (ตารางที่ 1)

ข้อมูลปัจจัยจากงานพบว่า อายุการทำงานเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.9 โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 42.9 ขณะเดียวกัน พบว่ากลุ่มแพทย์ ทันตแพทย์ และเภสัชกรมีจำนวนเพียงร้อยละ 0.5 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติงานในการดูแลผู้ป่วยโรคโควิด-19 อยู่ที่ร้อยละ 41.8 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยจากงานของบุคลากรทางการแพทย์ (n=373)

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	54	14.5
หญิง	319	85.5
อายุ		
<30 ปี	141	37.8
31-40 ปี	116	31.1
41-50 ปี	69	18.5
>50 ปี	47	12.6
สถานภาพสมรส		
สมรส	150	40.2
โสด	196	52.5
หม้าย/หย่าร้าง	27	7.2
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	124	33.2
ปริญญาตรี	235	63.0
สูงกว่าปริญญาตรี	14	3.8
รายได้ทั้งหมดของท่าน		
เพียงพอ	195	52.3
ไม่เพียงพอ	178	47.7
ภาวะครอบครัว		
ภระน้อย	98	26.3
ภระปานกลาง	225	60.3
ภระหนัก	50	13.4

ตารางที่ 1 ข้อมูลปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยจากงานของบุคลากรทางการแพทย์ (n=373) (ต่อ)

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
โรคประจำตัวทางกาย		
มี	95	25.5
ไม่มี	278	74.5
โรคประจำตัวทางจิต		
มี	15	4.0
ไม่มี	358	96.0
อายุการทำงาน		
<10 ปี	186	49.9
10-20 ปี	107	28.7
>20 ปี	80	21.4
สาขาอาชีพ		
แพทย์/ทันตแพทย์/เภสัชกร	12	3.2
พยาบาล	160	42.9
ผู้ช่วยพยาบาล/ผู้ช่วยเหลือคนไข้	71	19.0
หน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ	130	34.9
หน้าที่ปฏิบัติงานกะ		
ใช่	249	66.8
ไม่ใช่	124	33.2
หน้าที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโรค โควิด-19		
ใช่	156	41.8
ไม่ใช่	215	57.6

ข้อมูลปัจจัยด้านความกังวลต่อโรคโควิด-19 จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างพบว่าความกังวลอย่างมากต่อโรคโควิด-19 มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 2.4 ในขณะที่กลุ่มที่ไม่กังวลเลยมีสัดส่วนสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 33.8 สำหรับความกังวลในด้านอื่น ๆ เช่นกังวลว่าครอบครัวอาจติดโรคโควิด-19 จากตนเองขณะปฏิบัติงานในโรงพยาบาล และเพื่อนร่วมงานที่ต้องสัมผัสกับผู้ป่วยพบว่ามีระดับไม่กังวลเลยและระดับค่อนข้างไม่กังวล (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ข้อมูลความกังวลต่อโรคโควิด-19ของบุคลากรทางการแพทย์ (n=373)

ความกังวลต่อโรคโควิด-19	จำนวน (ร้อยละ)				กังวล อย่าง มาก
	ไม่กังวล เลย	ค่อนข้าง ไม่กังวล	ไม่แน่ใจ	กังวล	
1. คุณมีความกังวลว่าอาจจะติดโรคโควิด-19	126 (33.8)	121 (32.4)	44 (11.8)	73 (19.6)	9 (2.4)
2. คุณมีความกังวลว่าครอบครัวของคุณอาจจะติดโรคโควิด-19 จากคุณ	100 (26.8)	110 (29.5)	38 (10.2)	109 (29.2)	16 (4.3)
3. คุณมีความกังวลเกี่ยวกับเหตุความรุนแรงขณะปฏิบัติงานใน โรงพยาบาล	97 (26.0)	119 (31.9)	71 (19.0)	77 (20.6)	9 (2.4)
4. คุณมีความกังวลเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานที่อยู่ด้านหน้าที่ต้อง ทำงานสัมผัสกับผู้ป่วย อาจจะติดโรคโควิด-19	113 (30.3)	118 (31.6)	55 (14.7)	77 (20.6)	10 (2.7)
5. คุณมีความกังวลเกี่ยวกับอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลที่ไม่ เพียงพอ	122 (32.7)	102 (27.3)	53 (14.2)	86 (23.1)	10 (2.7)
6. คุณมีความกังวลเกี่ยวกับมาตรการในการจัดการป้องกันและ ควบคุมโรคโควิด-19	131 (35.1)	119 (31.9)	60 (16.1)	55 (14.7)	8 (2.1)

ผลการตอบแบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเองโดยใช้แบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิต Thai GHQ-28 พบว่าผู้ที่มีคะแนนตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 จากการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิต ได้แก่ รายได้ไม่เพียงพอ ภาวะครอบครัวในระดับปานกลางและสูง ชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์มากกว่าหรือเท่ากับ 41 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และการปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโรคโควิด-19 เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติการถดถอยโลจิสติกพบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิต ได้แก่ รายได้ไม่เพียงพอ ชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์มากกว่า 56 ชั่วโมง และมีหน้าที่ดูแลผู้ป่วยโรคโควิด-19 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญขององค์ประกอบเหล่านี้ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์วิเคราะห์ด้วยสถิติการถดถอยโลจิสติก (n=373)

ปัจจัย	จำนวน (ร้อยละ)		Crude OR (95%CI)	Adjusted OR (95%CI)
	GHQ <6	GHQ ≥6		
เพศ				
ชาย	45 (83.3)	9 (16.7)	1.00	-
หญิง	280 (87.8)	39 (12.2)	0.7 (0.32-1.53)	-

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์วิเคราะห์ด้วยสถิติการถดถอย
โลจิสติก (n=373) (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน (ร้อยละ)		Crude OR (95%CI)	Adjusted OR (95%CI)
	GHQ <6	GHQ ≥6		
อายุ				
< 30 ปี	118 (83.7)	23 (16.3)	1.00	-
31-40 ปี	107 (92.2)	9 (7.8)	0.43 (0.19 – 0.97)	-
41-50 ปี	58 (84.1)	11 (15.9)	0.97 (0.44 - 2.13)	-
> 50 ปี	42 (89.4)	5 (10.6)	0.61 (0.22 – 1.71)	-
สถานภาพสมรส				
สมรส	133 (88.7)	17 (11.3)	1.00	-
โสด	171 (87.2)	25 (12.8)	1.14 (0.59 – 2.21)	-
หม้าย/หย่าร้าง	21 (77.8)	6 (22.2)	2.23 (0.79 – 6.31)	-
ระดับการศึกษา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	114 (91.9)	10 (8.1)	1.00	-
ปริญญาตรี	198 (84.3)	37 (15.7)	2.13 (1.02 – 4.45)	-
สูงกว่าปริญญาตรี	13 (92.9)	1 (7.1)	0.88 (0.10 - 7.41)	-
รายได้ทั้งหมดของท่าน				
เพียงพอ	180 (92.3)	15 (7.7)	1.00	-
ไม่เพียงพอ	145 (81.5)	33 (18.5)	2.73 (1.43 – 5.22)	2.39 (1.14-5.01)
ภาวะครอบครัว				
ภระน้อย	91 (92.9)	7 (7.1)	1.00	-
ภระปานกลาง	197 (87.6)	28 (12.4)	1.85 (0.78 – 4.39)	1.23 (0.48-3.10)
ภระหนัก	37 (74.0)	13 (26.0)	4.57 (1.69 – 12.36)	1.84 (0.58-5.80)
โรคประจำตัวทางกาย				
ไม่มี	245 (88.1)	33 (11.9)	1.00	-
มี	80 (84.2)	15 (15.8)	1.39 (0.72 – 2.69)	-
โรคประจำตัวทางจิต				
ไม่มี	313 (87.4)	45 (12.6)	1.00	-
มี	12 (80.0)	3 (20.0)	1.74 (0.472 – 6.40)	-
อายุการทำงาน				
< 10 ปี	159 (85.50)	27 (14.50)	1.00	-
10-20 ปี	94 (87.90)	13 (12.10)	0.65 (0.28 – 1.51)	-
> 20 ปี	72 (90.00)	8 (10.00)	0.81 (0.40 – 1.66)	-

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์วิเคราะห์ด้วยสถิติการถดถอยโลจิสติก (n=373) (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน (ร้อยละ)		Crude OR (95%CI)	Adjusted OR (95%CI)
	GHQ <6	GHQ ≥6		
สาขาอาชีพ				
แพทย์/ทันตแพทย์/เภสัชกร	11 (91.70)	1 (8.30)	1.00	-
พยาบาล	136 (85.00)	24 (15.00)	1.94 (0.24 – 15.74)	-
ผู้ช่วยพยาบาล	68 (95.80)	3 (4.20)	0.49 (0.05 – 5.09)	-
หน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ	110(84.60)	20 (15.40)	2 (0.24 – 16.36)	-
หน้าที่ปฏิบัติงานกะ				
ไม่ใช่	113(91.10)	11 (8.90)	1.00	-
ใช่	212 (85.10)	37 (14.90)	1.79 (0.88 – 3.65)	-
ชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์				
< 41 ชั่วโมง	87 (94.60)	5 (5.40)	1.00	-
41-56 ชั่วโมง	165 (76.80)	21 (23.20)	2.21 (0.81 – 6.08)	1.99 (0.71-5.61)
> 56 ชั่วโมง	73 (88.70)	22 (88.70)	5.24 (1.89 – 14.54)	3.65 (1.25-10.63)
หน้าที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโรค COVID-19				
ไม่ใช่	199 (92.60)	16 (7.40)	1.00	-
ใช่	124 (79.50)	32 (20.50)	3.24 (1.71 – 6.15)	2.62 (1.34-5.13)

อภิปราย

ในการศึกษานี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความชุกของปัญหาทางสุขภาพจิตในบุคลากรทางการแพทย์ ช่วงกลางปี 2567 อยู่ที่ร้อยละ 12.9 โดยเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาที่นำแบบสอบถาม Thai GHQ-28 ในช่วงระบาดของโรคโควิด-19 พบว่ามีความชุกของปัญหาทางสุขภาพจิตอยู่ในระดับใกล้เคียงกันโดยการศึกษาของกนกฉัตร กาญจนนิตย์⁽¹³⁾ ที่ศึกษาในบุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พบความชุกเท่ากับร้อยละ 13 และการศึกษาของวิศิษฐ์ เนติโรจนกุล⁽¹⁵⁾ ที่ศึกษาในบุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลนครปฐมพบความชุกเท่ากับร้อยละ 10 อย่างไรก็ตามเมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับการศึกษาต่างประเทศพบว่าความชุกนี้มีค่าต่ำกว่าโดยในงานศึกษาของ Yao Y, et al.⁽¹⁶⁾ ที่ศึกษาในบุคลากรทางการแพทย์ด้านหน้าในประเทศจีนพบความชุกอยู่ถึงร้อยละ 61.1 จากข้อมูลความชุกของปัญหาทางสุขภาพจิตพบว่าความชุกของประเทศไทยน้อยกว่าความชุกของต่างประเทศ ซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างของรูปแบบการทำงานในแต่ละประเทศส่งผลให้เกิดความชุกของปัญหาสุขภาพจิตแตกต่างกันหรือความแตกต่างของแบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตในแต่ละประเทศที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้พบว่าคำถามเกี่ยวกับความกังวลโรคโควิด-19 ทุกข้ออยู่ในระดับไม่กังวลเลยและค่อนข้างไม่กังวลซึ่งเข้าได้กับการศึกษาของในช่วงหลังโรคโควิด-19 โดย Konradson H, et al.⁽¹⁴⁾ พบว่าบุคลากรทางการแพทย์มีความเข้าใจและมีมาตรการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 และยังสามารถปรับรูปแบบ

การดำเนินชีวิตร่วมกับเชื้อโควิด-19 ได้ดีขึ้นแต่หากเปรียบเทียบกับงานวิจัยในยุคการระบาดของโรคโควิด-19 โดยการศึกษาของกนกฉัตร กาญจนนิตย⁽¹³⁾ พบว่าความกังวลเกี่ยวกับการติดเชื้อโควิด-19 อยู่ในระดับกังวลทุกข้อและการศึกษาของวิศิษฐ์ เนติโรจนกุล⁽¹⁵⁾ พบว่าความกังวลเกี่ยวกับการติดเชื้อโควิด-19 อยู่ในระดับกังวลเกือบทุกข้อ

ส่วนปัจจัยเรื่องรายได้ไม่เพียงพอชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์มากกว่า 56 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และมีหน้าที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโรคโควิด-19 เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิตโดยปัจจัยเรื่องรายได้ไม่เพียงพอและมีหน้าที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโรคโควิด-19 มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อปัญหาสุขภาพจิตเท่ากับ 2.39 เท่า (95%CI = 1.14-5.01) และ 2.62 (95%CI = 1.34-5.13) ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิศิษฐ์ เนติโรจนกุล⁽¹⁵⁾ และการศึกษาของ Kisely S, et al.⁽¹⁸⁾ ที่พบว่าปัจจัยเรื่องรายได้ไม่เพียงพอภาระงานที่มากเกินไปความไม่แน่นอนของจำนวนผู้ติดเชื้อโควิด-19 และการขาดทรัพยากรส่งผลต่อสุขภาพจิตและคล้ายกับการศึกษาของ Dai Y, et al.⁽⁷⁾ ที่พบว่าปัญหาทางสุขภาพจิตในบุคลากรทางการแพทย์ด่านหน้าที่ดูแลผู้ป่วยโรคโควิด-19 มีความรุนแรงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ทำงานในแนวหน้าเนื่องเป็นผู้ที่ต้องติดต่อกับผู้ป่วยโดยตรงและอาจเผชิญกับปัญหาเรื่องอุปกรณ์ป้องกันที่ไม่เพียงพอด้วยเหตุนี้จึงมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของตนเองสูงกว่ากลุ่มอื่นส่วนปัจจัยชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์มากกว่า 56 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อปัญหาสุขภาพจิตเท่ากับ 3.65 เท่า (95% CI = 1.25-10.63) สอดคล้องกับการศึกษาของ Motahedi S, et al.⁽¹⁷⁾ ที่พบว่าชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานเป็นปัจจัยเสี่ยงของภาวะวิตกกังวลและซึมเศร้าในบุคลากรทางการแพทย์ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19

อย่างไรก็ตามการศึกษาของ Kisely S, et al.⁽¹⁸⁾ ข้อเสนอแนะในการจัดการปัญหาจิตในบุคลากรทางการแพทย์ในช่วงการระบาดได้แก่การสื่อสารที่ชัดเจนการมีอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลที่เพียงพอการพักผ่อนที่เพียงพอและการสนับสนุนทั้งด้านปฏิบัติงานและด้านจิตใจ

ข้อจำกัดของงานวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study) จึงสามารถบอกความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ณ ช่วงเวลาหนึ่งซึ่งมีความแตกต่างในบริบทหลายประการเช่นจำนวนผู้ป่วยโรคโควิด-19 ในแต่ละช่วงเวลาภาระงานในการรักษาผู้ป่วยโรคอื่น ๆ การสนับสนุนทางสังคมการมีทักษะในการรับมือกับความเครียดหรือปัจจัยทางพันธุกรรมนอกจากนี้ในการศึกษานี้มีอัตราการตอบแบบสอบถามค่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 41.4) โดยกลุ่มแพทย์ทันตแพทย์และเภสัชกรมีจำนวนเพียงร้อยละ 0.5 แม้ว่าผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นภูมิแล้วแต่ก็อาจส่งผลต่อผลการศึกษา

สรุปผล

แม้ประเทศไทยจะเข้าสู่ยุคหลังการระบาดของโรคโควิด-19 แล้วแต่จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ยังกลับมาสูงขึ้นอีกในช่วงกลางปีพ.ศ. 2567 และพบว่าความชุกของปัญหาสุขภาพจิตยังอยู่ในระดับใกล้เคียงกับช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 โดยจากการศึกษานี้พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิตได้แก่รายได้ไม่เพียงพอ

การทำงานเกินกว่า 56 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และการดูแลผู้ป่วยโควิด-19 โดยตรงข้อสังเกตของการศึกษานี้ คือแม้ว่าจำนวนผู้ป่วยไม่ได้ลดลงอย่างต่อเนื่องแต่ความกังวลเรื่องโรคโควิด-19 ในกลุ่มตัวอย่างกลับลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นการลดความชุกของปัญหาสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์ควรจัดอบรมให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตและควรติดตามผลการแก้ปัญหาสุขภาพจิตในระยะยาวรวมถึงการแก้ไขปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมการให้ค่าตอบแทนที่เพียงพอกับการใช้ชีวิตในปัจจุบันการดูแลบุคลากรทางการแพทย์และครอบครัวหากต้องทำงานโดยตรงกับผู้ป่วยโควิด-19

ในงานวิจัยนี้ใช้แบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิต Thai GHQ-28 ซึ่งเป็นเครื่องมือใช้วัดปัญหาสุขภาพจิตเบื้องต้นในงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัญหาสุขภาพจิตอื่นที่เฉพาะเจาะจงเช่นภาวะซึมเศร้าวิตกกังวล

เอกสารอ้างอิง

1. Hui DS, I Azhar E, Madani TA, Ntoumi F, Kock R, Dar O, et al. The continuing 2019-nCoV epidemic threat of novel coronaviruses to global health - The latest 2019 novel coronavirus outbreak in Wuhan, China. *International Journal of Infectious Diseases*. 2020;91:264-6.
2. Cucinotta D, Vanelli M. WHO Declares COVID-19 a Pandemic. *Acta bio-medica : Atenei Parmensis*. 2020;91(1):157-60.
3. Pfizer Inc. Global and U.S. Agencies Declare End of COVID-19 Emergency [Internet]. Pfizer. 2023 [cited 2024 Jul 26]. Available from: <https://www.pfizer.com/news/announcements/global-and-us-agencies-declare-end-covid-19-emergency>
4. Wipatayotin A, Bangprapa M. “Post-pandemic Day” edges near. *Bangkok Post* [Internet]. 2022 Jun 28 [cited 2024 Jul 26]; Available from: <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2334988/post-pandemic-day-edges-near>.
5. กระทรวงสาธารณสุข. DDC COVID-19 Interactive Dashboard [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 26 ก.ค. 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://ddc.moph.go.th/covid19dashboard/?dashboard=main>
6. กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค [Internet]. วัคซีนโควิด 19. 2024 [เข้าถึงเมื่อ 26 ก.ค. 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://ddc.moph.go.th/vaccine-covid19/pages>
7. Dai Y, Hu G, Xiong H, Qiu H, Yuan X. Psychological impact of the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak on healthcare workers in China [Internet]. 2020 [cited 2024 Jul 26]. Available from: <http://dx.doi.org/10.1101/2020.03.03.20030874>
8. Du J, Dong L, Wang T, Yuan C, Fu R, Zhang L, et al. Psychological symptoms among frontline healthcare workers during COVID-19 outbreak in Wuhan. *General Hospital Psychiatry*. 2020;67(1):144-5.

9. ศศิธรโยธะบุรี. ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของบุคลากรโรงพยาบาลมหาสารคาม. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม. 2565;19(3):149-64.
10. Konradsen H, Brødsgaard A, Østergaard B, García-Vivar C, Svavarsdottir EK, Dieperink KB, et al. The COVID-19 Post Pandemic: Family Nursing Now More Than Ever. *Journal of Family Nursing*. 2023;29(1):3-5.
11. Liang Z, Wang Y, Wei X, Wen W, Ma J, Wu J, et al. Prevalence and associated factors of depressive and anxiety symptoms among healthcare workers in the post-pandemic era of COVID-19 at a tertiary hospital in Shenzhen, China: A cross-sectional study. *Frontiers in Public Health*. 2023;11:1094776.
12. Nilchaikovit T, Sukying C, and Silpakit C. Reliability and Validity of the Thai Version of the General Health Questionnaire. *Journal of the Psychiatric Association of Thailand. Journal of the Psychiatrist Association of Thailand*. 1996;41:2-17.
13. กนกฉัตร กาญจนนิตย์. ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลเวียงป่าเป้า จ.เชียงราย ระหว่างการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19). วารสารระบบบริการปฐมภูมิและเวชศาสตร์ครอบครัว. 2566;6(3):218-27.
14. Konradsen H, Brødsgaard A, Østergaard B, García-Vivar C, Svavarsdottir EK, Dieperink KB, et al. The COVID-19 Post Pandemic: Family Nursing Now More Than Ever. *Journal of family nursing*. 2023;29(1):3-5.
15. วิศิษฐ์ เนติโรจนกุล. ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของปัญหาทางสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลนครปฐม ในยุคการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19). วารสารแพทย์เขต 4-5. 2563;39(4):616-27.
16. Yao Y, Tian Y, Zhou J, Diao X, Cao B, Pan S, et al. Psychological Status and Influencing Factors of Hospital Medical Staff During the COVID-19 Outbreak. *Frontiers in psychology*. 2020;11(1):1841.
17. Kisely S, Warren N, McMahon L, Dalais C, Henry I, Siskind D. Occurrence, prevention, and management of the psychological effects of emerging virus outbreaks on healthcare workers: rapid review and meta-analysis. *BMJ*. 2020;369:m1642.
18. Motahedi S, Aghdam NF, Khajeh M, Baha R, Aliyari R, Bagheri H, et al. Anxiety and depression among healthcare workers during COVID-19 pandemic: A cross-sectional study. *Heliyon*. 2021;7(12):e08570.